

3441
P ~~2180~~

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

SUMAR:

Alex. Macedonski . Pomul de Crăciun
Victor Eftimiu . . . Darul lui Baltazar
Emil Isac Hristos și soldatul
G. Gregorian . Celui a tot puternic
Lia Hârsu . . . Crăciunul unui copil
Cridim Pantume
Vintilă Panta Cu steaua
Gemi-zam Dorința lui
Nichita Macedonski , Isus

Mișcarea literară și artistică:

Lizys Reviste noi: *Sburătorul*,
Insemnări literare, Fapta, Rampa.
V. P. -- Molière la Teatrul Național,
Cadrilul de L. Rebreanu.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA:

Strada Brezoianu, 11.

Prețul 25 Bani

11-11-11
11-11-11

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNIVERSUL LITERAR

POMUL DE CRACIUN

de ALEXANDRU MACEDONSKI

Fiilor și fiicei mele: *Alecis-Alexandru, Nikita, Pavel, Hyacint-Dinu și Nina.*

Zăpada Crăciunului, ce era răpăda copilăriei mele, par'că era mai albă.

Fulgii, par'că erau mai mari. Și când viscolea, ce viscol!

Fluturii de iarnă, albi fluturi ai lui Decembrie și Ianuarie, se învârtteau turbati.

Măica Domnului! Și cum te mușca erivățul cu gură de lup! Cu toate astea — ierice și binecuvântate vremuri au fost cele cari s'au dus. Popă-Cioacă — Dumnezeu să-l ierte! — venea în ajutorul Crăciunului; să ne pună patrafirul în cap, să-și cîtească paraclisul pe un sfânt, să roage pe Dumnezeu să apere casa unde se află: de ciună, de foc, de potop, de venirea asupra a altor neamuri, și să încheie astfel, cu glas trăgănat, dar hotărât:

Măi, Doamnă, fie gura păgânului care nu se închină prea cinstitel icoanei tale, acum, și în veștii-veștilor amin!

La biserică, ne duceau apoi pe copii, de cu dimineața, de ne spovedea și ne grijea acela popă-Cioacă, pe câte doi sfânti de fiecare, în schimbul cărora, el ne da, pe lângă grănie, cam de la cincizeci la o sută de mătași, spre ispășirea păcatelor noastre, adică a drăcunilor și afurisirilor, ce ni încetau să ne iasă din gură.

Oi prea curate și prea cinstite zile ale copilăriei, cum v'ăți dus și cum ați luat cu voi și pe prea eucernicul preot.

cu biserică lui cu tot, biserică după nume sfântul Ioan Sevastos (1), din mahalaua Cernăteșilor, în dosul fântânei Jianului!

Dar de ce v'ăți dus? că par'că mai mult mă împăcam cu voi, chiar iarna, și tot așa, mă împăcam și cu primăriile de atunci ale orașelor, ce nu dau pe foc să strice drumurile și să noroiască ulițele, cu ridicarea zăpezii ce le înblănea cu puf de lebădă, ci lăseau până și ghietoarele să stea agățate, cât puteau de mult, de strasinele caselor.

Dracu e că, aceste ghietoale se desprindeau fără veste, de cum se iveau moina, și spărgeau câte odată, capetele de molici ce treceau pe sub ele — dar — la urma urmei — unde era răul? că, și așa, moliciile se înmulteau ca frunza și ca iarba.

Dar bine, vor zice mulți: Imprejurări ca acestea nu și se puteau întâmpla și boierilor? — eu le voi răspunde că nu — fiindcă, boierii erau drăcoși: nu umbiau iarna, pe uliți pe jos, ci numai în carlești, și încă învelți bine în blănuri și scumpe.

Ei! copiii mei! Dar voi n'o să pricepeți bine vremurile astea, de cât dacă veți asculta cu luare aminte și cele care mai au să urmeze...

Bună-oară, că locuam într-o casă mare, cu coperis de șindră tugiuit, având pe fiecare colț al lui câte o sfârlează de tinichia ruginită, ce înfă-

țișa un cocoș, și ce scărțăia ca un scărtej, de cum se apuca vântul să sufle.

Această casă era inconjurată cu stufuri de trandafiri de dulceață ce întocmeau împrejurul ei niște minunat de vezele grădinite, între verzișe zăbrele ale micilor garduri ce le despărteau de curte.

Mare, de te pierdeai în ea, era însârșit curtea, din fundul cărăia, pornea spre mai pomenită fântână a Jianului, o grădina de pomi roditori ce se tot prăvălea până se infundă într-o mlaștină, în care creștea trestia și papura.

Astfel de locuințe, nici vorbă că nu mai sunt astăzi și, negreșit, că, nu se mai înfățișează nici Crăciunul, ca atunci.

Mai întâi că, fără viscol de njușoare și nici nu venea vremea dată, Crăpau lemnele și pietrele de ger, dar moșului îl era cald de-a binele, fiindcă nu se găseau case în ale căror curți să nu stea înșirați stânenji de lemne.

Pe lângă asta, odăile, când erau prea mari, aveau și câte două sobe — zidită fiecare pe câte opt stâlpi — iar lucrul asta îl făcea, se vede pe Moș Crăciun să fie mai darnic de cât neam.

Că, să știți: bolțile bisericilor nu răsuna de geaba de osanalele și aleluia, și cucuoncele mahalajilor — certate pe viață pe moarte peste tot anul — nu înajntau ele de geaba în mijlocul locașurilor sfinte, și după multe plecaciuni și tomer-

neli, nu o porneau în doru le-
ji una spre alta, pentru a-și
cere jertare și a se griji, în
urmă.

Al Crăciun — sîreacu! Je as-
tepta pe toate la casele lor ca
purcel la tavă, cu cartaboș
zdravăn, și cu o sumă de căr-
nați, dintre ai mai buni fripti
și gustoși.

Chie, mare se întindea deci
după biserică, în tot orașul și
se înțelege, că el era și în ca-
sa noastră.

Dar, de! copii! Fiindcă ape-
le luți ale zilelor, au tărât în
ele și case și moși, cât și mul-
te altele, după urma cărora,
măncam noi — copiii de ar-
tunci — purcelul și cartaboșul
— voiu face și eu ceva ca să
vă rămână în minte Crăciun-
nul copilăriei și, adicăteia-
nicii mai mult nici mai puțin
de cât: **POM DE CRACIUN...**

Iar dacă e să vă spun drept
iată că, fără știerea voastră,
l'am și ridicat și împodobit
de ieri, eu și mama voastră...

Căci, priviți cum cei ai casei
și aduc și îl așează drept în
mijlocul odăiei — brad verde
cum n'ați mai văzut — și în
care am aprins atâtea lumă-
nărele de ceară câte nu știu
dacă or fi pe cer stele. Dar,
uitându-vă bine la el, o să mai
vedeți și alta: un păienjenis
de fire de aur pe care le-am
amuls din beteașa purtată în
păr de muma voastră, când,
în biserica Sărindaruului, și-a
legat soarta cu a mea.

Ne-au cântat acolo popi
mulți: „Doamne miluește”
dar dacă el nu ne-a miluit cu
multe din cele pămîntești, tot
e bine că v'a trimis pe voi în
viața și în casa noastră.

Și iată că, vă zic acum, să
vă apropiați ca să vedeți pom-
ul mai bine, și să vă dați tot
într-o vreme seama că, atât
tu, Alexe dragul tatei, copilul
meu cel mai mare, cât și tu Ni-
kituș, care ai venit al doilea
după dănsul și, împreună cu
voi, frații și sora voastră, veți
găsi, fiecare, în acest brad
măcar câte una din micile mi-
nuni pe care Moș-Crăciun mi
le-a adus să le agăț în crăciile
lui, pentru voi.

Priveste însă, Alexe, ce mai
ca! a atârnat el acolo, zicân-
dumii să-i desprind și să-ți
dan anume tie. El e alb ca o
porumbiță, și e la fel cu cei
care-ți plac. Dar nu te uita că
șeaua lui e de hârtie, pentru
că eu îți spun că e de catifea,
și miată toată, în fireturi de
aur...

Veji încăleca și tu, într-o zi,
dragul tatei, pe un cal adevă-
rat. Cu toate astea, să bagi de
seamă să nu te uci pe unul cu
numele Pegas, căci eu toa-
te că el poartă aripi la picioa-
re, cea mai de rînd gloabă te
va duce mai departe ca dăn-
sul.

Pentru tine, Nikituș, nu
mi-a adus moșul să pun în
pom de cât o minge. Ori-cum
ea fiind poleită, cred că îți
va plăcea...

Pe lângă asta, vei vedea că,
de cum vei da cu dănsa în pă-
mînt, ori în zid, ea va sări mai
sus, și va merge mai departe,
în loc să-și piardă din puteri...

Așa să faci și tu, în luptele
vieții. De câte ori nenorocul
te-o svârli mai jos tu să te
zburlești și să te ridici tot mai
sus, că urmînd așa, doar o
erapa ceasul, sau mîngea.

Dar, veniți și voi, cealaltă,
Pavele, Hyacint și Nino, desi
Crăciunul și-a îndesat căciula
pe urechi, și nu mi-a mai adus
alt — vrînd să facă haz de
mine — de cât un sac cu go-
soși de tufă.

Eu, văzînd asta, l'am păcă-
lit la rîndul meu, fiindcă Je-
am miat în aur, și le-am
prins, una câte una, printre
frunzele pomului, de unde,
vedeți cum iau ochii cu stră-
lucirea lor...

Vrînd-ne-vrînd, vi le dăru-
jese vouă dar să nu credeți că
sunt un dar de mic pret, căci
nimic nu are în lumea de azi
mai multă trecere ca ele.

Hei! Copii! Numai să fiți de-
ștepti și să cântați să vindeti
cât mai multă din această mar-
fă, că nu va fi ceas în care să
nu vă meargă bine.

Fiți prin urmare, veseli
toți. Eu am făcut ce am pu-
tut ca să vă aduceți și voi a-
mînte de Crăciunul copilăriei
voastre — iar acum, nevastă,
zi să-mi aduca un pahar de
vin, că voi să-l ciocnesc cu al
cîțitorilor mei — amin...

Darul lui Balthazar

*La Betleem sosiră magii
Și'n staul iată-i adunați...
Un mieluşel privea pe gânduri
La barba Crailor ciudați.*

*— Adus-am Domnului mirezme,
Vorbi de-odată Balthazar
Și resfirând tămâe'n palme
Svârli risipa ei în jar.*

*Un fum și-o flacăra verzuie
Se ridică până'n tavan
Și'n flacăra văzu Maria
Cum trece umbra lui Satan.*

*Și'n flacăra văzu un tânăr
Urcînd Calvarul înțelept
Și ochii lui erau albaștri
Ca ochii ce-i zambeau la piept...*

VICTOR EFTIMIU.

Hristos și soldatul

de EMIL ISAC

Soldatul sta în pază și privea la stele:

— O, stelele, sunt curate ca ochii de fecioară și nu cunosc războiul.

Stelele priveau în jos și-și spuneau triste:

— Ce soldat obosit și frumos!

Și stelele îi sărutau argintul lor pe fruntea soldatului și sentinela se făcu frumoasă ca o amintire. Baloneta îi strălucea în întuneric ca un semn de durere, din văi să ridică adâncul parfum al fragiilor și plânsul isvoarelor răsună ca un clopot de aur. Din spre apus să auzeau răgusite urletele tunului și de câte ori auzi câte un durdui, soldatul își făcu cruce.

Ochii sufletului i se deschiseră mari și văzu în noaptea albă o fantomă.

— Mario! oftă soldatul și în privire i se aprinse focul durerii. Tu, în zadar aștepti la porțiță.

— În zadar aștepti la porțiță, sunt soldat și nu pot veni, Mario, plângi mult? Nu plânge! În curând mă voi întoarce și-ți voi lega din flozile cele mai frumoase curună și prin flurelul meu va cânta durerea ta de acum.

— Mario, nu plânge.

Soldatul își strânsese pușca la inimă, singura lui prietenă în noaptea albă.

— Tu ești acum oeroșibarea mea și tu trebuie să-mi aperi viața, căci sunt dator să-ți duc înapoi. Mă așteaptă la porțiță... mă așteaptă.

— Nici odată nu te voi părăsi, O, Mario, să te pot revădea numai pentru o clipă. Să aud înfrîpindu-se cuvântul pe buzele tale!... Mario, ce faci tu pe vremea asta?

Soldatul se înecă parcă în potopul de gânduri,

— Mario, să părăsese locul de veghe? Să fug în brațele-ti... Doar căsuta ascunsă între ploi este atât de departe. Două nopți și două zile, m'au adus roțile... Porțița...

— Mario.

Sufletul i se închise într'un cuvânt. Din văi se auzea iătratul vioi al tunului.

— Ațata sânge! Sânge... Tot sânge.

Soldatul își aducea aminte de morții albi ai câmpului de luptă negru. Își aducea aminte de înfrățirea morții — dus-man lângă dus-man, zăceau la olaltă. După ce s'au ucis zâmbetul lor din urmă-rea înfrățit... Soldatul își aducea aminte de plugul morții care ară brazde umede de lacrimi și sânge — și-și aducea aminte de croneanțul corbiilor, ce se încălzeau pe noianul de sânge. Și mirosul florilor morții...

— Mario, Mario, de voi muri, cu lacrimile tale să speți fața mea și mâinile mele.

Și tunurile bubujau tot mai tare.

Stelele se făceau tot mai palide și se legăneau în veșnicie.

Soldatul strânse pușca la inimă și șopti:

— Apără-mă, apără-mă, Nu lăsa să mă stâsie căteii morții, Maria mă așteaptă Nu mă lăsa să cad...

— Mario.

Și în fața soldatului stătea un bărbat îmbrăcat în togă albă, în ochii lui se ogîndea cerul primăverii și în mâinile ținea o ramură de măslin. Și soldatul întreba tremurând pe străin:

— Ce vrei și de unde vii? Pașii tăi nu l'am auzit și nu te-am văzut nici odată, dar simt, că te cunosc. În ochii tăi

răde durerea mamei mele și ramura de măslin ce-o ții în mână a învins arma mea. Și zâmbetul tău este atât de curat încât, ași vrea să-ți sărui mâinile. De unde vii?

Hristos răspunse încet:

— N'am nume și sunt veșnice călător. Oamenii spun că am murit pentru dânșii. Sunt mort, dar trăiesc și tuturoară ași vrea să fac bine. Am venit să-ți stau întru ajutor...

— Cum vrei să-mi ajuti străine, doar nu poți! Dorința mea este mai înaltă ca un munte și mai lungă ca un râu, Mario...

— Știu—zise Hristos și zâmbetul lui răsări—vei vedea-o. Dă-mi pușca ta și voi sta în locul tău. Dure, căci te așteaptă la porțiță.

— De unde știi? Intrebă soldatul.

Hristos nu răspunse.

Soldatul zise desneadăduit:

— Străine, tu nu știi ce departe-i Maria. Chiar dacă vei sta pază în loc de mine, tot n'o pot revădea. Tu nu știi, că două nopți și două zile au fugit roțile, până m'au adus aici?...

— Și totuși vei vedea-o! Căci vei urea pe căleasca dorului.

Și înaintea soldatului stătea o călească neagră, pe a cărei capră ședea un înger și îngerul ținea frânele smielor, pe cari îi îndrepta în șor cu un crin.

Soldatul a început să tremure.

Ceață albastră, deasă să lăsa pe fața lui — și nu mai auzea durduitul tunului. Lăsa ardea ca argint aprins pe cădelă noapți și primăvara își înălță ca o rugăcune partamul.

Hristos luă pușca de la sol-

Jat și-o puze pe umăr și zise încet:

— Du-te și sărută pe frunte pe logodnica ta și vino înapoi..

Și ingerul îi făcu semn să urce în caleașca dorului.

Smăii începură să se neliniștească, ingerul îi lovi peste aripă cu erinul și caleașca porni, ridicând în slavă pe soldat.

Hristos stătea cu pușca pe umăr și privea în cerșu.

Caleașca dorului să avânta tot mai sus și ingerul cârmuia șpriți cu erinul.

Hristos surise:

— S'au întâlnit..

Acum o sărută pe Maria.

Maria plânge și soldatul îi șterge lacrimile cu fața.

Sună clopotele și cântece să ridică în slavă.

— S'au despărțit. Soldatul a urcat în caleașca dorului și zboară înapoi. Ingerul păzește cu erinul smăii.

Caleașca era iar în fața santinelei.

Soldatul scoboră din caleașcă și căzu în genunchi:

— Hristos, simt, că numai tu poți fi fiul lui Dumnezeu, mi-am adus înapoi viața și sufletul, ca să ți le închin.

Și soldatul sărută plângând cu bucurie mâinile lui Hristos.

— Nu plânge!.. De câte ori îți vei aduce aminte de Maria, chiamă-mă și totdeauna te voi duce la ea pe caleașca dorului..

Soldatul își frecă ochii. Erau umezi de lacrimile plânse în vis.

Își strănse la inimă pușca și auzi din vale urjând tunurile.. pământul tremura.. și duhoarea sângelui plutea în vale..

Soldatul își făcu cruce, căci în norii negri ai cerului zbura un porumbel alb.

Emil Isac.

Celui a tot puternic

În plânseul infioratei teamne
Când ramurile-mi bătuse ferestra,
La Tine mă gândesc în noaptea asta,
Mărite Doamne;

La umerii tăi fără de hotare
Ce'n orice punct susțin un greu de munte..
La pulsul Tău, ce'n cătinări mărunte
În tot disparc..

La ochii Tăi ce pun luciți și'n pietre
Ca'n flori, și'n sarea sfântă ca'n pumnale.
La jaru-aprins din raze tăpei Tale
Pe-atâtea vetre..

Si mai ales la pumnii Tăi, Voinice!
La pumnii Tăi ca grelele ciocane
Pe care-abia de mi-și ridică din rane
Săi lași să picie!

CRACIUNUL UNUI COPIL

de LIA HARSU

Tresărind îngrozită, fetița sări înapoi pe trotuar și rămase locului încrămențită.

O clipă numai, și automobilul mare și greu ar fi zdrobit trupul ei plâpând în goana lui nebună. Dar primejdia trecuse de mult, și fetița rămăsese nemișcată, cu ochii ațintiți pe urma automobilului.

E ceată, umezăală, și cheiul pustiu.

O pătrunse frigul, zgribulită în hăinuța-i subțire, cu picioarele umede de noroiul care străbătea prin rupturile ghetelor vechi și cu pulpele înghetate neapărată îndea-juns de fusta scurtă de stambă, o luă înainte în lungul cheiului.

Și mai avea de mers. Patroana la care lucra, nu știa de glumă. Era în ajun de sărbători, lucru peste cap și vreme puțină.

Pentru un lucru de nimic, o târgujală de câțiva gologani, fetița colinda târgul bucuroasă de clipa în care simțea căldura și lumina, eleganța care o înconjura în prăvăjiile mari ale Capitalei.

În mintea ei de copil — n'avea de cât treisprezece ani — ea rumega uneori gânduri de nedreptăți, probleme greu de rezolvit pentru mintea ei.

De ce n'are și ea o rochiță mai lungă și mai groasă, ca să nu-i sufle cu atâta răutate vântul prin stamba subțire și peticită? Și ghetetele ei de ce nu o pot apăra de noroi și une-

zeală? Și haina ei e veche, aproape că nici nu o simte pe corp, așa îi e de frig. De ce?

Și uite, azi, adineaurea, ce de fetițe îmbrăcate bine, cu blănuri la gât și manșoane călduroase în mâini. Și ei îi degeră mâinele, fără mănăși, încărcate cu atâtea pachete. De ce?

Și fetița își face în mintea ei de copil — de copil oropsit și nenorocit, — mereu aceeași întrebare.

Apa curge potolită, lină ogîndind în ea, de abea licărind, luminele felinarelor rare, presărate în lungul cheiului.

Fetița merge mereu, tremurând de frig și de frică. E pustiu, și mai are de mers.

Peste două zile e Crăciunul. Zăbeste și ea sărmana în neștiire, la gândul acestei sărbători. Și o amintire îndepărtată, aproape stearsă, ca un basm auzit de mult, de mult de tot, o face să uite o clipă frigul și pustiuul din jurul ei.

Ij va fi spus cineva povestea asta sau a trăit-o cu adevărat vreodată? N'ar ști să spue. Parcă își aduce aminte că avea o casă curățică, că mama ei era sănătoasă, că trăiau și ei ca oamenii și că era cald și bine în casa lor.

Ea dormea într'un pat curat și moale, avea lapte cald dimineața și mâncări bune când îi era foame, și sărutări în loc de bătaie — nu ca acum.

Apoi, mama ei tușind, tatăl

său de care par'că își aduce aminte că a plecat departe, un frate mai mic, și apoi un gol, nimic. Atât își aduce aminte bine: că mătușa bătrână la care sta, a murit acum doi ani și o vecină a adus-o la croitoreasa unde lucrează acum, ca să învețe o meserie. Ce trai de câine! Mai mult slujnică. Cu mâinele ei slabe mătură și spală vasele și a-leargă toată ziua după târgueji.

Ij e frig și rabdă de foame, doarme în bucătăria friguroasă, tremură toată noaptea chircită sub învelitoarea subțire a patului, carei ține locul de plapomă și plânge adesea.

Odată de mult — tot în povestea aceia trăită de ea par'că — mama venea noaptea la pătuțul ei, o învelea, și dăcă fetița — ea să fie oare! — deschidea ochii-i somnoroși și o privea, o întreba cu grijă:

„Ție frig, puțul mamei?”

Mamă!.. În sufletul copilei, oropsită și nenorocită, o undă caldă, necunoscută până acum se împrăștie și simte un dor nebun de mângâiere, de sărutări dulci de mamă, de vorbe blânde..

Și cu lacrimițe tremurându-i în genele îngreujate, cu o desnădejde pe care nu o înțelege, întoarce capul și așteaptă parcă din urmă automobilul mare și greu să-i zdrobească trupul plâpând în goana lui nebună.

Lia Harsu.

PANTUME**CRIMA**

de CRIDIM.

Se naște Messia'n Iudeea
Un astru nou a răsărit...
Cu el aduce și scânteea
Unei iubiri la infinit...

Se naște Messia'n Iudeea
Subt cer extatic de cobalt
Cu el aduce și scânteea
Idealismului înalt.

Un astru nou a răsărit;
Dar, în curând a fost săpuna
De crima de-a fi strălucit!
Cu ce calvar i se răsbună.

Unei iubiri la infinit l...

Portretul Mântuitorului

*Era atâta de frumos
Mântuitorul lumii :
O purpură căzând în jos
Pe-un chip ca floarea spumii...*

*Era atâta de frumos
La vorbă, gest, privire...
O purpură căzând în jos
Un simbol de iubire...*

*Mântuitorul lumii :
O arătare din senin
Subt forma tristă'a humii
Aureolă de rubin.*

Pe-un chip ca floarea spumii...

CRIDIM.

DORINTA LUI

Decor simplu.
O odăiță sărăcăcioasă.
Pereții murdari și umezi,
geamurile înflorite de ger,
ușa înfundată prin crăpă-
turi cu cârpe, soba înghe-
țată, patul acoperit cu
sdrențe.

Și în lăuntru ei, o nenorocită
femeie cu un copil
laș în brațe — amândoi,
icoană vie a mizeriei.

La o casă vecină se
aud colindătorii.

Copilul tresare.
— Cine cântă, mămițo ?
— Copii cu Moș-Ajunul,
dragul mamei.

Și ea își înecă privi-
rea în lacrimi.

— În noaptea asta um-
blă Moș-Crăciun din casă
în casă și lasă daruricopii-
lor cumiști.

— Și eu am fost cu-
minte!

— Ai fost, îngerul mamei.
O să'ți aducă și ție.

— Și ce-o să'mi aducă
mie, mămițo ?

— O jucărie frumoasă,
un tren — zice mama stă-
pânindu-și plânsul.

— O! nu, — face copi-
lul naiv, — mie să'mi a-
ducă pe taticu de la răz-
boi !..

GEMI-ZAM

CU STEAUA...

de VINTILĂ PANTA

O bătaie înceasă în ușa... apoi în răstimp alta mai pripiată și un glăseior pitigăiat s'amestecă cu vântul — Grigoriță! Dintr'un colț al săliței, cel strigă, sare ca ars de pe scaunul unde moșonea ceva...

— Cine-i? — Eu! — Tu Năică? Hăi! — deschise ușa, mai întâiu unui noian de fulgi deși de zăpadă aruncați de vânt și apoi unui bătaie nălțat, rebeșit de frig, cu nasul lui coriat vărât în perii unui guler din blana de pisică castanie.

— Bravo, mă! Toamat tăiam fumânarea... bravo! Da, cu Tică nu te-ai întâlnit?

— Da nu trecui pe la el? Dar... nu mâncase, și așa nu vrusei să-l mai aștept... venii d'adrechtul la tine. Tu mânceai?

— Păi!... numai de-ar veni?

— Vine, ala e om de cuvânt! Mai așca o leacă... acu pică.

Își scoase căciula de pe urechi și încetșor începu s'o scuture de omăt: — Da ninge, mă!

— Las' să ninga... e frumos...

Se mai învărtiră o leacă, cind Grigore ridică capul:

— Auzi poarta. Tică e! — și sciriră amândoi la ușa. O deschiseră mare și cel așteptat intră: „omul de cuvânt“ nu era de cât un fel de mogâldeacă, imbroboșit în strae de nu i se vedeau de cât ochii sticloși și vii, nasul cărn. roșu nevoc mare, ca o gogonea murată. Intră trântind ciubotele-i groase cu furie strigând un răsunător: „poroc!“

Îl luară pe sus, îl aduseră în mijlocul odăii și sfatul începu:

— Tică mergem întâi la neica flută... ala trebuie să ne facă saftea?—Pleul, fragând ceva pe nas ce începea să-i pleure în afară, răspunse grăbit:

— Fugi Grigoriță... e plază-rea ochioru; nu știu, de câte ori îl întâl-nesc dimineața când trece la școală, mereu mă oprește domnu...

Cel înalt întări: — E posac, nu ne pămeste.

— Bine... dacă zice și Năică, bine... aunez?, la coana Lîncea dela colț...

— A lui Busuioaca? — întrebă enoscător Tica al nostru. — A lui!

— Na, punctu tu pânza! — că eu mă îmbrac... na!

Și gazda își trase de grabă pe măneci o flenderișă de paltonas, pe urechi căciula și în preajma gâtului o hăsmăluță stacojie.

— Gata! Apoi mai tare, pe când ceilalți doi o luară înainte:

— „Mămică... eu plec... și ești repede, nici auzind glasul ce-ai strigat din urmă: — Să vii de vreme, Grigoriță mamă!

... Afară năisoarea și vântul se mai potolise parcă; nu le fu greu s'aprinică lumânarea și steaua pe care Năică o ținea în sus, trufăș, se lumina, încetul cu încetul.

— Mă Nae, în mai trebuie să mai dai trei bani împrumutate... ia vezi, eu am dat mai mult... și prichindelul inghionti pe cel cu datoria.

După ce intrară în curtea mică: Treci tu Grigoriță în față că pe tine te cunoaște.

— Steaua!

Un glas pitigăiat întrebă: — Cine sunteți?

— Grigoriță al Irinei!

— Aba! veniți măică — și intrară în antreul luminat...

...Eșiră repede, și la lumina ce juca prin foreastră, se grămădă pe prichindel: Cât ne-a dat? un franc? o! nu! lam făcut saftea!

— Bună cucoană, mă! — năpu-cară să treacă drumu și înlemniră. Niste zurgălai parcă sunau... Nae lasă steaua mai jos...

Se uitau unul la altul, când la stea... Nu-i mă... se răsti Tică. Ia tac, tu n'auzi? — și prăcecași struna cu Grigoriță Nae urmă: — Bătă! D-zeu de viclean! — Ei sântă... lască știu eu... hai s'o

ștergem, că de ne-o vedea, să ne luăm nădejdea...

— Uite lumina!

...Așa-i--păru că zice Tică ini-prosul aplecându-se înainte și dindu-și într'o parte gluga ce-i căzuse pe un ochiu: — Mă, de o fi să ne întâlnim, dă mut să ne ferim... că ala e tartoru... ce-am pățitără noi an, cu eu Mitică al popii, cu Gibță și cu Lesandru Ionescu, din a 4-a... ne-a făcut hăreoa parcea steaua!...

Grigoriță opri în grabă: Stîn-go-o Nae!

Erau pe întuneric, și porniră încetșor mai departe... Tică păru că țărăști ascultă: — Nu se mai aude mă! Tac, Tică, c'ăcu îi vezi...

— Mai merseră o bucătică... Grigoriță se gândi:

— Să știu căm stînău-o de geaba, — nu o spușe însă tare o lumină se mișcă departe — aia e... nu vezi?... sunt mulți să-i lasăm să treacă. Se detoră în lungul unui gard, ascunseră steaua cum putură mai bine, și așteptară... Adevărat, larma se opropia... erau siguri... el era, vicleanul!

Auzeau pe măi... pe măiul care căpătase graț. Nu mai simțeau frigul și totuși dinții le clătănăseu. Irod era în frunte... își sumesese pozelele halatului roșu, mergând cu mânele vărâte în pozunare și trăgând eu o patimă cumpătită dintr'un muc aprins, lipit în colțul buzelor. După el alții... și printre toți, el — inutu! — spaimă „o mulul de cuvânt“ cărea și striga ca să fie mai desghiețat când îi va pieri glasul.

Trecură cu toții... și steaua eșl la icală... Se făcură cere, aprin-seră un chibrit, apoi lumânarea, mai aruncară o ochire îndărăt și porniră drept înainte, înștrându-se în rând: Lumina în mijloc, gada n dos, și picu în cap, șterând cu parapon, dar satisfăcut:

Steaua!

I S U S

Când iubirea înflorește în sufletul Omului, îngerii îl înțovărășesc. Aude cântecele lor, și trandafirii i-se aștern în cale.

Toate gândurile pe care le-ar avea i-se închină Ei.

Ei i-se închină Răutatea, Înțelepciunea și Mândria.

Când Isus se născu în staulul sărac, împrejurul lui se răspândiră raze care lumina chipul Mariei.

Pătrunseră în inima ei și atunci, cu dragoste, își strânse copilul la sân.

Ochii mamei și ai lui Isus se înmulțiră într-o nouă strălucire, căci împrejurul micului Isus se răspândise lumina iubirii, așa cum se restiră parfumul împrejurul unui crin.

Regii Magi se închină copilului.

I se închină, cum se închină iubirei: *Gândurile, Răutatea, Înțelepciunea, și Mândria*, atunci când ea înflorește ca un crin în sufletele noastre

Negru era Gaspar. El venea din țara unde nu este

iarnă, cu daruri pentru micul Isus.

Îi aducea aur și mărgăritare, stofe de purpură țesute cu fir, casete de fildeș lucrat și încadrat în argint; dar mai prețioase și mai dragi i-au fost Dumnezeuului, ghimpii otrăviți ai *Răutății* și ai *Cruzimei*, pe care Gaspar și-i scoase din inimă pentru totdeauna, atunei când îngenunchiase în fața Lui.

Palid era Baltazar și chipul îi era sbârcit căci era bătrân, iar părul și barba îi erau albe ca zăpada.

El aducea smirnă și tămâie, mătăsuri colorate și strălucitoare prin care Zeiul nopții nu putea trece, dar stelele se vedeau prin ele, atât erau de subțiri.

Dar mai mult se înveseli Mântuitorul când Baltazar aruncă pe jarul de unde se înălțase fumul smirnei, toate pergamentele în care era însemnată zădărnicia Științelor omenești.

Tânăr și alb la față era

Melchior și aducea multe daruri, dar mai mult îi plăcea micului Isus coroana care îi strălucea pe frunte căci întinse mâinile spre ea, și Melchior își scoase coroana și-îngenunchiând-o dete, pe când lacrimi i se rostogoleau pe obraz.

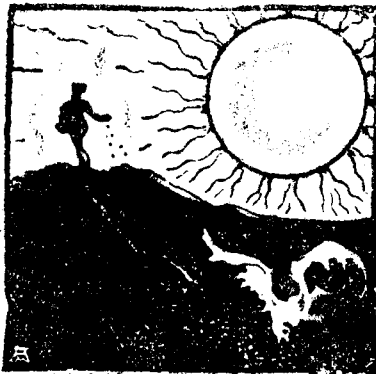
Păstorul nu-i aduse decât un miel alb. Și mielul simți că micul Isus e tot atât de bun ca și el căci îndată se duse să se culce lângă Mântuitorul nostru care începu să-l mângâie.

Magii îngenunchiară și adorară pe micul Isus.

Cerul nopții se deschisese desigur căci se vedeau îngerii.

Se auzea Corul lor care însă nu deșteptă din somn pe oamenii răi; toate florile înfloreau, iar fiarele sălbătice, prin pustiuri ascultau corul îngerilor, iar ochii lor se înrourau de lumina nouă care se pornise din jurul lui Isus.

Nikita Macedonski

Răsfoesc revistele Proaspăt apărute.. puține și sărace. Mă gândesc la criza literară prin care trecem : prea puține reviste pentru literații noștri, prea pretențioși literați pentru aceste reviste. Și pretutindeni nume noi — necunoscute aproape sub scutul protector al cutărui critic, al cutărui mare literat.

Răsfoesc „Sburătorul“ d-lui Lovinescu și numai al d-sale, nume noi: Brăescu, Popescu, Ion Barbu, Raly etc. Rar câte un nume cunoscut. D. Lovinescu e pornit pe lansare, și conștientizarea marelor talente cu multă, foarte multă trâmbitare. D. Lovinescu nu face rău că încurajează tinerele talente, face rău că le vâră tinerilor, fumuri în cap. Apoi mare lipsă de prozatori la „Sburătorul“ în cât în fiecare număr dăm peste proza dulăgă a d-nei Bengescu. În

tr'un număr, o poezie bună a d-lui Stratulat: vers bogat, ritmic și evocator.

D-na Elena Farago are câteva versuri slabe și banale, cu multe reminiscențe paremi-se din Alb. Samain.

Un fragment dintr'o piesă a d-lui Rebreanu și un articol de d. Lovinescu.

Să nu credeți că No. acesta e atât de cât numărul trecut, sau viitor al „Sburătorului“. Același Lovinescu, Papadat-Bengescu-Rebreanu, Ion Barbu, Popescu, Brăescu și câte un alt nume.

Ultimul No. din „Insemnări Literare“ tot atât de puțin interesant ca și „Sburătorul“ cu o navelă monotonă și banală semnată Anton Constantinescu, fără colorit special și originalitate. Versuri prea liniștite de d. Botez. Un nume necunoscut. I. Teodoreanu cu

genat lui Jules Renard.

D. Philippide ne dă un decor înecat în verde un bufon verde, o fereastră verde, un vis albastru o oglindă albastră !. Totuși versuri drăguțe, muzicale..

Sperăm în reînvierea „Vieții Românești“.

„Fapta“, e o revistă de polemică darză și scrisă de talente viguroase.. deși are uneori aer de pamflet. Inteligent condusă, și mai ales curajos condusă.

Rampa e o foaie informativă teatrală excelentă din acest punct de vedere.

Se citește cu plăcere dor atâta!

Criza literară : reviste puține, scriitorii noștri nu îndrăznesc să iasă la iveală.

Revista „Universul Literar“ fiind cea mai răspândită revistă reușiva sări grupeze. E o chestiune ce trebuie discutată.

Lizya

Molière la Teatrul Național

Tartuffe, comedie în 5 acte de Molière, tradusă în versuri de A. Toma.

Reprezentarea lui Tartuffe la Teatrul Național ne-a bucurat și ne-a întristat. Ne-a bucurat pentru că reprezentând opera clasică a lui Molière Teatrul Național intră în făgașul menirii sale de înaltă instituție culturală. Ne-a întristat, pentru că reprezentând-o în condițiile în care a reprezentat-o a dat o vădită probă de nepregătire artistică.

MOLIERE, geniul spiritului francez și al vervei scripitoare, e același în întrecerea sa operă, înfățișând totdeauna patimele emenești, viziunile sufletului omenesc.

Viața — cu toate ciocnirile ei curioase — iată preocuparea de căpetenie a lui Molière — viața observată de aproape, redată în scene foarte puțin dibaci încheiate, dar foarte real înfăptuite — Caracterul personajilor și interesează pe clasicul autor nu acțiunea și dacă ajunge la un desnodământ sau dacă are oarecare grație în mersul acțiunii, totul trebuie atribuit urmărilor firești, izvorâte din redarea fidelă a unui caracter ce nu se poate mișca de cânt în cadrul desemnat și observat just de autor.

Caracterele sunt extompate în toată opera lui Molière cu o exactitate uimitoare, prînse cu un spirit de observație strălucit.

Iată în câteva linii originalitatea teatrului său. Înainte de Molière, în prima jumătate a secolului XVII-lea comedia nu era fără

oarecari merite, nu-i lipseau nici verve, nici spiritul, nici ingeniozitatea, dar totul era învăluit într-un văl des de artificialitate. Cu Molière comedia capătă un aspect nou — și în aceasta constă superioritatea — Molière a știut să înfățișeze cu o virtuozitate neîntrecută oamenii timpului sau în același timp oamenii secolului. Avea model figura unui om din preajma-i și reușea să înfățișeze nenumărați oameni, cu eterne caracteristici, măști fidele ale aceluia adevăr universal care ridică o figură la înalta valoare a unui tip. Totul numai observație și adevăr. Nu înseamnă că imaginație nu găsim în opera sa. Foarte multă dar veșnic amestecată cu realitatea într-o fericită armonie. Se pare iarăși că unele trăsături sunt prea vigurose redată cu o pronunțată notă de exagerare. Dar posedă marele Molière secretul constituirii unei opere dramatice, meșteșugul scenei nu lecturii și își dădea seama că o anumită exagerare a trăsăturilor caracteristice e necesară în teatru, pentru contrast și relief.

Fie în versuri, fie în proză dialogul e viu, nervos și condus cu remarcabilă facilități.

Stilul e viguros și concis, uneori inepicabil, are pe alocuri scăderi provenite din neglijența inevitabilă producțiilor lucrute cu grabă.

Să nu se uite că toată vasta sa operă a fost scrisă în 15 ani, când Molière omul, era copleșit de povara triplei ocupațiuni ce avea :

autor, actor și director de teatru.

Evidențiind caracteristicile teatrului lui Molière ne mai rămâne foarte puțin de vorbit despre „Tartuffe”, care prezintă aceeași notă caracteristică generală: observarea unui tip și prezentarea lui cât mai fidelă și-a ales omul, l-a studiat în amănunte și a creiat tipul nemuritor al ipocritului.

Il chiamă Tartuffe, reușește să câștige încrederea unui om de treabă naiv, pe care și-l face protector; își poartă cu îndemănare masca evlaviei și a smereniei, până ce ajunge să țintească pângărirea casei ce primitiv îl era deschisă.

Iată fondul dezvoltat cu amănunte psihologice masiv redată în justa lor lumină, cu o acțiune admirabil condusă, în versuri pline de vervă și ironie întepătoare.

Deși se strecoară unele reminiscențe din Rénier, Scarron și Boccacio, cari au tratat același subiect, Tartuffe, coprinde personalitatea lui Molière întreagă și rămâne poate cea mai înaltă creație a geniului său ! Versiunea reprezentată pe scena Teatrului Național se datorește poetului A. Toma care a realizat o traducere minunată.

Interpretarea de care s'a bucurat Tartuffe a fost sub mediocră.

S'a dat prea puțină atenție acestei interpretări și am fost siliți să asistăm la un spectacol lamentabil din punct de vedere artistic.

Ca să montezi o operă clasică, în care se știe tradiția joacă ori-

mul rol, se cere studiu îndelung și minuțios. Afară de d. Livescu care a studiat rolul în amănunte, **Le** împrumutat întregă sa personalitate, creînd un Tarjuffe clasic, bine reliefat, — afară de d-na Ciucurescu, în notă — eulmea — nimeni nu știa rolul.

Interpreții se bălbăiau, săreau repicii: comedie în versuri și de Molière.

Nu pricepem de ce Teatrul Național s'a grăbit să reprezinte **Tarjuffe**, când poate își dadea seama că condițiile în care îl reprezintă nu îi sunt prielnice?

Și-a dat seama?

Nu ferim să credem că nu!

Cadrilul, vodevil în 3 acte de **Eliu Rebreanu**

Prozatorul Rebreanu încearcă să urce treptele scenei românești, și să o spunem de

la început, a pornit cu picioarul drept. Fără să aibă tehnică teatrală ce se capătă cu vremea, a reușit să scrie pentru teatrul românesc, o comedie — se apropie mult de vodevil — uncea poate în literatura noastră dramatică. A scris o comedie de spirit, o comedie de situații — la care se râde sănătos și cu voce bună.

Nu mai în teatru francez găsim asemenea comedii, redacte prin pana lui Courtollina, Tristan Bernard, Feydeau și Halevy.

Comedii cari trăseseră prin valoarea literară ce cuprind, și prin spiritul de observație revărsat pretutindeni, și situații comice eroiate de acest spirit de observație. Prima lucrare de teatru a

d-lui Rebreanu nu e opera unui începător, așa de sigur fixează autorul sceniile comice, așa de mestesugit le reliefează. Comedia d-sale va intra în repertoriul stabil al teatrului Național, o merită e reprezentanța onorabilă a acestui gen la noi.

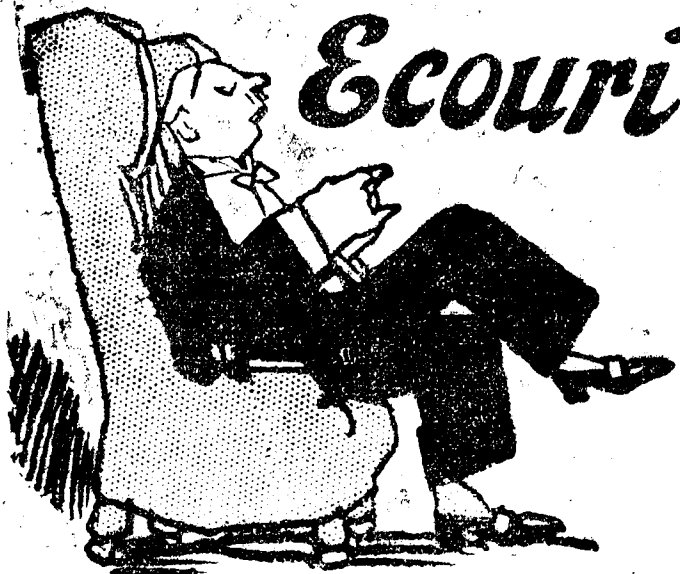
Interpretarea fărăși medjoeră, exceptând pe d. Mortun, strălucit ca de obicei.

Se distinge puțin d. Mărculescu și Romano, Montarea făcută cu îngrijire, cu mare lux de covoare și flori.

Comedia d-lui Rebreanu, jucată de Sorcanu, Peșta, Mortun și d-nele Mihăilescu și Gjurgea ar fi avut un succes răsunător.

Așa succesul vine mai încet.

V. P.

La Teatrul Național s'a pus în repetiție „**Iderim**” de **Marija, Regina României**, în versiune d. I. Peretz.

Se prevede o montare fastuoasă. Decorurile și costumele sunt efectuate de o casă străină încă înainte de război.

D-na Marioara Voiculescu va apare în „**Mona Vana**” lui Maeterlinck în ansamblul Coop. Bufandra.

„Universul Literar”, fiind o revistă pur literară, nu va de loc la polemici regretabile, ca

aceea de mult uitată, cu privire la admiratul nostru poet Victor Eftimiu.

Caricaturistul **Izer Gschide** în curând o expoziție.

La Teatrul Național se mai repetă în momentul de față: **Hecuba, Rata sâmbătească** și **Fără reazim**.

Poetii **Mircea Răduțescu** și **Alfred Moșoiu** au scris o evocare în versuri, a mareșii Alexandri.

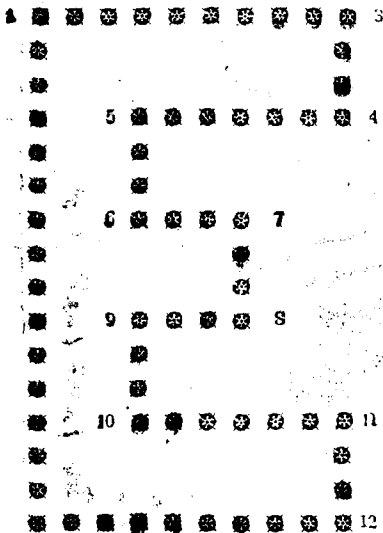
Al. Valjean a înajtat Teatrului Național două noștime comedii într'un act. S'au primit, sau distribuit roșurile, dar nu se mai reprezintă! De ce?

Numărul viitor al „**Universului Literar**” va apare la 18 Ianuarie 1920.

JOCURI DISTRACTIVE

9. JOC IN LITERA E.

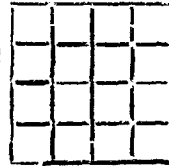
de St. Vasiliu

- 1-2 scriitor român.
- 2-12 țară în Asia.
- 12-11 fluviu.
- 11-10 țară.
- 10-9 caracter.
- 9-8 oraș în Rusia.
- 1-8 localitate în România.
- 3-4 nume masculin.
- 4-5 membru în familia regală.
- 5-6 nume feminin.
- 6-7 gust.
- 7-8 la tablouri.

10. JOC ARITMETIC

de Bacher Samuel

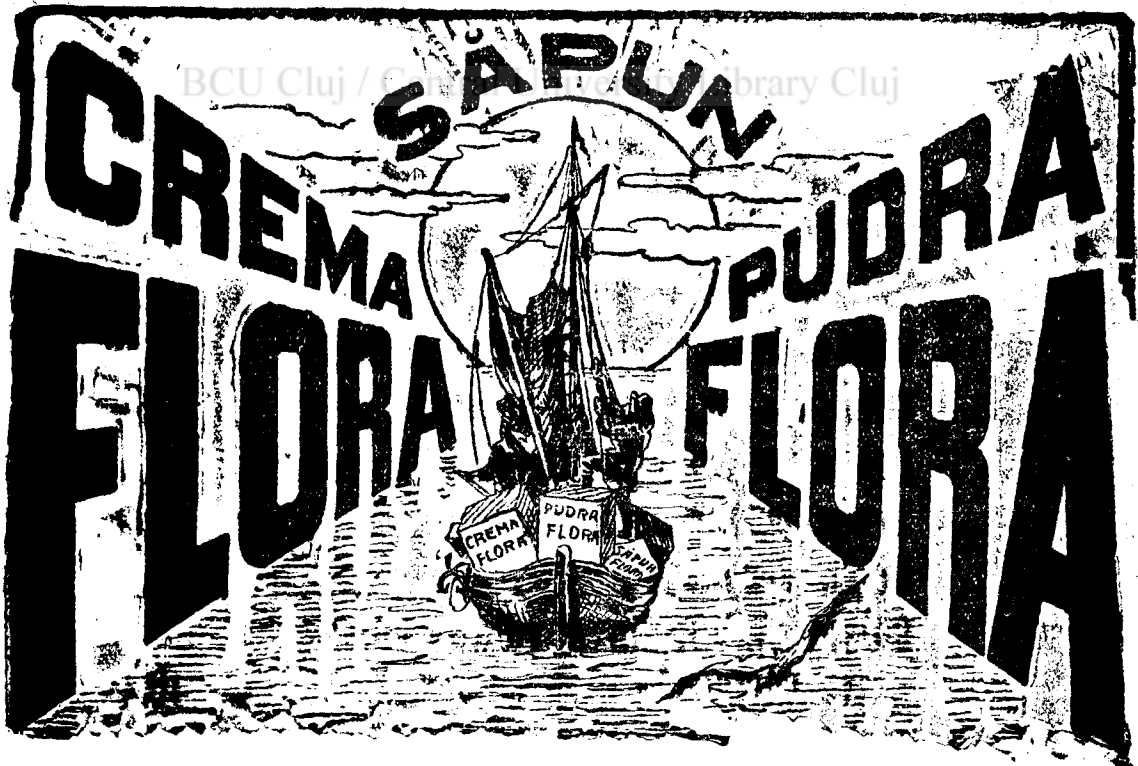
Așezați în acest pătrat numerele de la 1-15 astfel ca adunând vertical sau orizontal să dea numărul 34.

11. ARITMOGRIF

de V. S. Ștefănescu

1	5	7	8	12	băutuță		
2	7	5	11	8	costuț		
3	1	11	9	6	4	12	învățat pechi
6	4	7	5	13	15	3	la orice om
5	1	5	1	cremă			
4	14	4	13	4	11	țară (inv.)	
13	5	11	9	nume de om			

Inițialele și finalele din numele și pronumele unui director, de ziare și reviste, cunoscut.

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

„UNIVERSUL“

SE GĂSEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Zodie și carte de petrecere . . .	Lei	1.—
Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă . . .	„	10.—
Carol I Regele României . . .	„	2.—
Principele Carol Anton de Hohenzollern	„	1.50
Memoriile Principesei Luisa a Saxoniei	„	1.50
813 Isprăvile lui Arsène Lupin . . .	„	2.50
Pățaniile minunate ale lui Petre Schlemil	„	1.—
Regina bucătăriei	„	2.50
Conversațiuni moderne în 6 limbi . . .	„	3.50
Călătoria în India 2 volume . . .	„	3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol. . . .	„	2.—
Tragedie cerească	„	1.50
Boale venerice	„	1.—
Călăul din Berlin 8 volume colecția completă	„	10.—